

تخریب رواق‌های مسجد تاریخی معیرالممالک

مسجدی که از محله جدا شد

روزنامه اطلاعات، دهم اردیبهشت امسال در گزارشی نسبت به تخریب رواق‌های مسجد معیرالممالک هشدار داده بود، هشداری که مورد توجه مسئولان قرار گرفت و امروزه به جز نشانه‌هایی درون‌تاک از ستون‌های سنگی آن که با حیاط باقی نمانده است.

عباس یوسفی، از اهالی قدیمی سنگلج می‌گوید: من ۸۵ سال دارم. این مسجد ۱۴۵ سال پیش توسط معیرالممالک ساخته شد. محرم‌ها برنامه داشت، و نهار و شام می‌دادند. کسبه محله هم از این مسجد استفاده می‌کردند، صبح تا شب در مسجد باز بود. این محل مشکل آب داشت و آب‌انبار مسجد به قدری بزرگ بود که برای مصرف دو سال ساکنان محله در آن آب وجود داشت. مردم اینجا می‌آمدند و استفاده می‌کردند. وی می‌افزاید: این مسجد دیگر آن مسجد سابق نیست، انحصاری شده است. اصلاً نباید در مسجد بنیست باشد، نمی‌فهمم یعنی چه؟ چنین چیزی نداشتیم.

مرکز محله

مسجد - مدرسه معیرالممالک به همراه آب‌انبار، حمام، زورخانه و سقاخانه، مجموعه‌ای است که توسط دوستعلی خان معیرالممالک، خزانة دار و داماد ناصرالدین شاه قاجار احداث و وقف شد؛ مسجدی که مرکز محله سنگلج بود.

دکتر محمد مهدی کلانتری، معمار و پژوهشگر بافت‌های تاریخی، بابیان مقدمه بالا می‌گوید:

نماز خواندن هم در مسجد را باز نمی‌کنند. قبلاً تا آخر صفر هیأت‌ها رفت‌وآمد می‌کردند. اینجا غذا طبخ می‌شد و به دست نیازمندان می‌رسید. تغییرات زیادی ایجاد کردند، گوشه مسجد را نابازی کرده و اجازه داده‌اند. خاتم‌ساز تاکید می‌کند: این محله مؤمن نشین است، همه ساکنانش قدیمی و اهل نماز و روزه هستند، ولی در مسجد را بسته‌اند و اجازه نمی‌دهند مراسم برگزار شود، همه اهالی محله ناراضی هستند.

محلی برای اوقات فراغت

همان‌طور که اشاره شد، مسجد معیر در نقش مرکز محله سنگلج، محلی برای تجمع عمومی بود، مسجدی که به اهالی محله هویت می‌داد. مهدی گوهری، عضو مؤسس انجمن سنگلج و از ساکنان این محله می‌گوید: مسجد معیرالممالک روزگاری محل تردد اهالی اینجا بود، اما حالا این ارتباط قطع و به نظر می‌آید ملک خصوصی شده است.

به جز فریضه نماز و مراسم مذهبی، اینجا حمام و سرویس بهداشتی داشت که توسط کسبه محله مورد استفاده قرار

و عشا به این مسجد می‌رفتند و همیشه شلوغ بود؛ مسجد مشهوری بود که آقای فلسفی در آن روی منبر می‌رفت و سخنرانی می‌کرد. مسجدی بود که همیشه در آن جمعیت موج می‌زد. اما حالا چندسالی است که در مسجد را بسته‌اند و نمی‌گذارند رفت‌وآمد شود. کسبه و مردم محله ناراضی هستند و برای نماز به مسجد امامزاده نصرالدین می‌روند.

مراسم محرم و صفر
مراسم مذهبی به ویژه محرم و صفر در مسجد معیرالممالک به دلیل محوریت محله سنگلج، همیشه با شکوه بیشتری برگزار می‌شد. حاج حمیدرضا خاتم‌ساز، از سکنه قدیمی سنگلج با اشاره به این موضوع توضیح می‌دهد: محرم و ماه صفر همیشه اینجا روضه بود. مسجد صفائی داشت. الان برای

منبر آقای فلسفی
مسجد معیرالممالک، هم به دلیل وسعت و معماری زیبا و هم به خاطر قرار گرفتن در مرکز شهر، محوریت داشت، به طوری که وعظ مشهوری همچون حجت‌الاسلام فلسفی در آن روی منبر می‌رفتند. حاج عباس خلیلی، کاسب قدیمی محله سنگلج می‌گوید: اهل محل هم برای نماز ظهر و هم برای نماز مغرب

سجاد تبریزی

بسیاری از محلات شهر تهران، حول مسجد و مراکز عمومی شکل گرفتند. از جمله سنگلج. در این محله که در غرب

تهران قدیم واقع شده، دو خاندان بزرگ معیرالممالک و مستوفی الممالک با ساخت مراکز عمومی مثل مسجد، مدرسه، سقاخانه، زورخانه، بازارچه، آب‌انبار و حمام عامل رونق منطقه شدند.

مسجد - مدرسه معیرالممالک که توسط دوستعلی خان معیرالممالک وقف شد، یکی از بهترین نمونه‌هاست که شکل‌گیری شهر در دوره اسلامی را نشان می‌دهد؛ مجموعه‌ای بزرگ که همه نیازهای عمومی بخشی از محله سنگلج را تأمین می‌کرد.

به جز خود مسجد، آب‌انبار محل رجوع روزانه مردم بود، حمام و سقاخانه نیز هم به دلیل زیبایی و هم به خاطر نزدیکی، اقبال عمومی داشت و زورخانه و مدرسه هم جایی برای

